

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 17. (D. u.) Službeno se javlja: Na grobojnim mjestima talijanske fronte bila su ta neprijateljska izvidnička odjeljenja. — Pogla-generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 17. (D. u.) Iz vel. se gl. stana služ- o javlja: Zapadno bojište: Na krvlju napojanom št u flandrijske bitke od prošle godine zaposjela vojska generala Siksta pl. Armina, Paschandaele, e i kod Bezelairea i kod Ghelúvelta pomakla svoje e naprijed. Sjeverno od Lyse uzeše čete generala gera za ranih jutarnjih satova u jurišu selo schaete, bacíše neprijatelja usprkos žestoke obráne visine, koje se nalaze sjeverozapadno i zapadno kraja, te odbíše jake protunavale. Neprijatelja, i je prodro jugozapadno od Wulverghema, po- nusmo natrag preko potoka Douve. Zauzet je lleul te žilavo branjena uporišta Cappelyndt, verno od Bailleula i Meteran. Jakom primljenom o kušao je Englez, poduprt od Francuza, da eta osvoji Meteren i izgubljeno zemljište sa obiju ane Merrisa. Njegove se navale slomiše uz veoma ke gubitke. Na bojištu sa obiju strane Somme zviše se danas bojevi vatrom, koji su trajali i ću, naročito južno od Somme. — Macedonska nta: U prepoljskim bojevima u nizini Strume robiše bugarske nasrtajne čete 155 Engleza i ne- liko Grka. — Ludendorff.

Burlan — ministar vanjskih posala.

Beč, 17. (D. u.) Njegovo je Veličanstvo enovalo zajedničkog ministra financija, baruna riana ministrom vanjskih posala.

Budimpešta, 17. (D. u.) Imenovani mi- star vanjskih posala barun Burlan vodit će dalje jedničko ministarstvo financija. Car je u 10 sati večer otputovao s Burlanom u Beč.

Carova ručna pisma Czerninu i Burlanu.

Beč, 17. (D. u.) Sutrašnja „Wiener Zeitung“ ojavit će slijedeće carevo ručno pismo: „Dragi rofe Czernin! Dok imenujem Mog zajedničkog ministra financija, Stjepana baruna Burlana, mini- trom Moje kuće i vanjskih poslova, dižem Vas u onoj milosti sa ovog mjesta te Vas oslobodjam od privremenog vodstva poslova, koje sam Vam ručnim pismom od 13. t. mj. povjerio, prihva- vši istodobno Vašu demisiju. Tijekom najvažnijeg oba svjetske povijesti svih vremena, odlično ste vodili a poštivan način i najvećim osjećajem dužnosti interesu politike, koja neka i u buduće ostane odecim pravcem za Moju kuću i za Moje države. Opravdana zadovoljština za uspješan rad nije iz- stala, jer ste mogli u prvome redu posredovati od prvih sklopljenja mira trpećega čovječanstva. Time ste si stekli zasluženo pravo na Moju ne- laboravnu zahvalnost i na Moje puno priznanje, koje Vam time rado izražam, i za koje Vam, kao vanjski, podnipošto primjereni znak, podijeljujem prilante k velikom krstu Mog reda Sv. Stjepana. loču da Vas ne manje uvjerim, o Mojoj trajnoj klonosti, kaošto se sa pouzdanjem nadam, da Vaše neobične sposobnosti ne će za uvijek biti ustegnute Meni i dobrobiti Mojih država.“ Budim- pešta, dne 16. travnja 1918. Karlo v. r. Czernin v. r.

Dragi barune Burlan! Dok Vas otpuštam iz službe Mojeg zajedničkog ministarstva financija, imenujem Vas istodobno ministrom moje kuće i vanjskih posala te Vam povjerujem predsjed- ništvo u zajedničkom ministarskom vijeću. Isto- dobnno Vam povjerujem vodstvo obojeg zajedni- čkog ministarstva financija. Budimpešta, dne 16. tra- vnja 1918. Karlo v. r., Burlan v. r.

Po odstupu grofa Czernina.

Beč, 17. (D. u.) Večerno izdanje „Fremden- blatta“ javlja, da je novi ministar vanjskih poslova, barun Burlan, došao prije podne u vanjsko mini- starstvo, da preuzme svoju službu i da sa grofom Czerninom vijeća o predaji službe i o postojećim pitanjima vanjske politike.

Beč, 17. (D. u.) „Korrespondenz Austria“ javlja, da je zast. profesor Waldner govorio sa ne- kadašnjim ministrom grofom Czerninom, da dobije od ovoga izjavu o glasinama, koje su u svezi sa carevim pismom. Kako „Korrespondenz Austria“ doznaje sa pouzdanog vrela, dao je grof Czernin zast. Waldneru časnu riječ, da je sa francuske strane objavljeni list falzifikat i to rémekdjelo falzifikatorne tehniké, na falzifikacijama tako bogate političke po- vijesti u Francuskoj u posljednje doba. Pismo je sa francuske strane bilo očito falzificirano u namjeri,

da se Njemačku odvzre od Austro-Ugarske, namjera, koja je srećom bila osujećena.

Beč, 17. (D. u.) Po „Korespondenciji Austria“ su se zastupnici prelat Hauser i prof. Waldner pri- javili danas kod ministra-predsjednika, dr. Seidlera, da ga upozorej uime njihovih stranaka o dubokoj uzrujanosti, koju prouzročíše događaji zadnjih dana u njemačkim krugovima. Ministar im je predsjednik odgovorio, da mu je poznata ta uzrujanost, te bi htio upozoriti, da promjena na mjestu ministra vanjskih posala ne dira političkog kursa ni prama vanjskoj ni prama unutrašnjoj politici. Ministar je predsjednik tom prilikom oštro istaknuo, da će po poznatim ne- promjenljivim nazorima krune biti uvijek smatrani kao neprijatelji države svi oni, koji traže spas od antante, te će se s njima i tako postupati.

St o c k h o l m, 16. (D. u.) Odstup grofa Czer- nina smatra čitavo novinstvo velikim gubitkom po mir sporazuma.

Njemačke novine o imenovanju Burlana.

Berlin, 17. (D. u.) Novine raspravljaju o imenovanju baruna Burlana ministrom vanjskih po- sala, kojega jednoglasno ocijenjuju kao uvjerenog pristašu i vrlo prokušanog prijatelja svezu sa Nje- mačkom. U izboru Burlana vide dokaz, da kruna namjerava nepokolebivo se držati dosadašnjeg prin- cipa u vanjskoj politici, tako da se imenovanje Burlana ima smatrati ponovnim priznanjem cara Karla k temeljnom pravcu one politike, koju su dosada oba naroda s potocima dragocjene krvi zapečatili.

Skora demisija ugarskog kabineta?

Budimpešta, 17. (D. u.) Kako do- znaje ugarski dopisni ured, ministarska je konferen- cija odlučila, da drži sutra ministarsko vijeće, te će po svoj prilici Wekerleovo ministarstvo odlu- čiti da podastre svoj otstup.

Budimpešta, 17. (D. u.) Ugarski dop. ured javlja: U 8 i pol sata prije podne održalo se je u palači ministarskog predsjedništva pod pred- sjedništvom ministra-predsjednika dra. Wekerle-a ministarsko vijeće, kojemu su prisustvovali svi čla- novi kabineta, izuzevši ministra trgovine, Szerey-a, koji je odsutan, te ministra a latere, grofa Aladara Zichy-a. Ministarsko je vijeće iza kratkog vijećanja odlučilo odstupiti. Prisutni ministri potpisase ostupnu listinu.

Izjave Lloyd Georgea.

London, 17. (D. u.) Lloyd George je od- govarajući Dillonu, koji je tvrdio, da je rat mogao biti uspješnije vođen, izjavio, da bi se Dillon morao sjetiti, da je unutar 13 mjeseci jedan od naših naj- većih saveznika, koji je raspolagao s vojskom od 5 do 6 milijuna, istupio iz ralnog poprišta. Teško bi se moglo tvrditi, da je engleska vlada odgovorna za boljševistvo u Rusiji. Lloyd George dalje kaže: Riješenje irskog pitanja nije samo za Irsku već za cijelu zemlju od životnog interesa, te bi bilo na korist sposobnosti našeg djelovanja i u interesu mobilizacije naših sila za čvrsti cilj željno, da ure- dimo irsko pitanje, e da bi postigli time zadovolj- stvo u Irskoj i dobrodušnost Amerike. Uvadjanjem zakona o momčadi, vlada nije na drugo mislila, već na najbolje sredstvo za nastavak rata. Bila je pri- nuždena da digne više momčadi, jer su Nijemci upozvali novih 550.000 momaka. Mi smo se dakle morali pripravit, te smo stoga morali uvesti tako drastičnu mjeru. Na to je Lloyd George obzirom na saopćenja kod podastiranja zakona, da bi moglo nastati kolebanje medju nadom i zdvajanjem, izjavio: Dogodit će se još često, da ćemo osjećati i jedno i drugo, ali ja imam puno pouzdanje. Ja sam baš govorio sa nekim generalom, koji se je vratio sa fronte. Pripovijedao mi je, da je vidio generale, koji su stajali u boju. On da ima potpuno povje- renje. (Glasno odobravanje.) Izgubili smo zemljišta, ali nijesmo izgubili ništa, od česa je ovisan naš život. To nije samo mnijenje naših generala, to je i mnijenje generala Focha, koji je jednako miran i jednako pun pouzdanja. Neprijatelj namjerava uni- štiti englesku vojsku; on osjeća, da bi se time otvorio put do pobjede. On je, što ja žalibože mor- ram priznati, zadao engleskoj vojsci gubitaka, ali se ovi gubici ne mogu prispodobiti sa onima, koje je sam pretrpio. Francuska je vojska čitava i ame- rikanska dolazi u velikim masama. Bilo raspoloženje puno nade ili zdvojno: Samo ako smo u čvrstoj odluci jedini, ako se ne predajemo strahu i panici, samo ako smo pripravljeni, da poduzmemo sve mjere, ako su sve stranke u Engleskoj, još više: u Engleskoj i Irskoj, složne, ako budu Irzi iz Irse sa onim Ircima, koji na milijune dolaze preko mora, združeni sa engleskim četama voditi ovu borbu, ako sve to učinimo, onda ćemo iznijeti konačnu

pobjedu. Na to je Lloyd George uz veliko odobra- vanje ostavio kuću.

Iz Rusije.

Berlin, 17. (D. u.) Prema „Vossische Zeitung“ javlja petrogradski dopisnik nekog pariškog lista: Si- nirovljev raspravlja kao zastupnik petrogradskih so- vjeta u Moskvi o otcijepljenju Petrograda od Moskve i o osnovanju nove sjeverno-ruske republike, koja bi se imala sastojati od Volge i Kamje sa Petrogradom kao glavnim gradom.

* Položaj Kühmanna uzdrman. Prema vijestima iz Berlina otputio se državni tajnik Kühmann u glavni stan. Informirani krugovi tvrde, da je polo- žaj državnog tajnika po svoj prilici uzdrman u vezi sa aferom Clemenceau-Czernin.

* Amerikanska flota združena sa engleskom. „Daily Chronicle“ doznaje od jedne visoke ličnosti u mornarici, da se sada amerikanski ratni brodovi nalaze kod britanske flote. Državni tajnik za mor- naricu Daniels izjavio je, da su amerikanski bro- dovi na putu u Englesku. Sad se može potvrditi, da su oni već kod britanske flote.

* Homerule. Reuterova agencija javlja 15. t. m.: Ministri za radnju imaše jučer u jutro pogo- vor s ministrom-predsjednikom Lloyd Georgeom o pitanju homerula i uplivu radne dužnosti na Irsku. Kako se javlja, ministri su se odlučno zauzeli, e bi se sačuvala samoupravu Irsku: prije nego se tamo uvadja radenu dužnost.

* Bolo-paša smaknut. „Agence Havas“ javlja, da je danas u 6 sati rano bio u Vlucennes-u smaknut Bolo-paša. Nije bilo nikakvih upadica.

O perspektivi rata.

„Lidove Noviny“ pišu u uvodniku, povodom njemačke ofenzive u Njemačkoj: „Bitka dosada nije završena, a možda još dugo ne će biti svršena. Otvo- rene su još velike vojničke mogućnosti, a nisu ne- mogući još i dalekosežni novi uspjesi njemačko- austro-ugarskoga oružja, ali političke posljedice ofen- zive već su stvarne. Antanta je imala velike gubitke svake vrste i prijete joj veliki daljnji gubici, ali se je ratni duh u državama antante rasplamtio žestinom, nevidjenom od prve godine rata, i najumjereniji iz antante, Wilson, zagovara rat do krajnosti, do po- sljednje momka i filtra. Czerninov dvoboj sa Clemenceauom, Wilsonov i Lloyd Georgeov govor, pa Curzonov, uništiti su posljednje nade u mir i otvorili svijetu nedogledni obzor krvi i glada. Afera Czerninova sa Clemenceauom osujetila je definitivno sve mogućnosti tajnih pokušaja, da se približe vlade ratujućih država. Wilsonov je govor dokaz, da se je Wilson, najžičaviji pacifist medju ratujućima, odrekao svih mirovnih nada i da se je odlučio na borbu na život i smrt. Njegovu izjavu nadopunjuje Curzonova izjava u engleskoj donjoj kući, da će amerikanska pomoć nadmašiti i najjača engleska očekivanja. Isti je Curzon objavio, da Engleska računa sa ratom najmanje do godine 1919., a Lloyd George zna samo dvije mogućnosti, kojima se može svršiti rat na zapadu: pobjeda ili dugogodišnji rat. Tako govore načelnici vlada. A narodi? Obecavalo se, da će Lloyd George i Clemenceau biti smeteni njemačkom ofen- zivom, ali fakat je taj, da su njemački uspjesi njihov položaj samo učvrstili. Engleska donja kuća je sa ogromnom većinom prihvatila proširenje vojne duž- nosti u opsegu, koji se nedavno u Engleskoj, nije mogao ni zamisliti. A Clemenceau stoji jednako čvrsto, kao i Lloyd George. Antanta ne će pobijediti u velikoj bici u Francuskoj. Kad bi se ratna sreća najodlučnije okrenula, može antanta zaustaviti nje- mačko napredovanje i možda dobiti natrag konač izgubljenoga zemljišta. Stanje stvari je takovo, da se može računati samo sa drugom od dviju mogućnosti Lloyd Georgea: sa dugogodišnjim ratom. Treće mogućnosti, nažalost, uistinu nema. Ne može se uništiti Engleska i Amerika na francuskom bojištu i zakrčeni su svi putevi k miru sporazumkom. I oni iz antante, koji su ušli u rat najoprezniji i s naj- različnijim ogradama, bili su strujom događaja za- hvaćeni i prisiljeni baciti sve na jednu kartu. Wilson nije zagovarao imperijalističkih ciljeva i nije tražio uništenje ni Njemačke ni Austrije. I grof Czernin je govorio o njegovim nakanim sa poštovanjem i priznanjem, kakovo se rijetko opaža medju neprija- teljima. No stvari su došle dotle, da Clemenceau ne govori drukčije nego Wilson. Rat do nedoglednoga vremena, rat sa svim silama i sa svim sredstvima — takova je perspektiva čovječanstva. Treba se od- reći svih proročanstva. Rat je odlučen, a kad će biti svršen, ne zna ni djavo. Na obzorju nema ništa nego beskonačno more krvi i gladi.“

Dan češke narodne prisege.

Izakako oje otpjevana husitska pjesma: „Kdož jste boži bojovnici“, otvorio je historičku skupštinu predsjednik Češkog svaza, zastupnik Stanjek, te slijedećim riječima

pozdravio Jugoslavene:

„U dno duše obradovani, kličemo „dobrodoš!“ našoj miloj braći sa slavenskog juga, našim milim, svijesnim, pouzdanim suborcima Hrvatima, Srbima i Slovencima. (Skupštinar se dižu i burnim pljeskanjem pozdravljaju goste.) Došli su među nas odlični drugovi u zajedničkom boju, da nam posvjedoče opet o njihovom jedinstvu i o njihovoj uzajamnosti s nama, da ojačaju i osokole nas i sebe, da se ogriju s nama pri zajedničkom ognjštu svetog žarkog oduševljenja za zajedničku stvar, za zajednički ideal i za zajednički cilj. U ime cijelog naroda Vas najsrdačnije pozdravljam! Češki narod i narod hrvatsko-srpsko-slovenski vjerni su saveznici te ostaju skupa na poprištu u boli i žalosti, u boju i pobjedi, dok ne polučte postavljenog si cilja. (Burno odobravanje.) Vani u prirodi počeo je popuhavati blagi topli vjetar, pozivajući na život, radost i snagu. Nas i Vas, druga jugoslavenska braćo, opkoljavaju vjetrovi mraza. Ali ova zima i te ledene vijavice ne će zaustaviti krv u našim žilama. Naprotiv ono će je upaliti. Mi ćemo se još više i jače privinuti jedni uz druge, nas ne će prestrašiti nikakova plašila, ne će nas smesti ničiji bijesovi, nego ćemo poći snažnim koracima, s ponosnom glavom i duhom k svome cilju, kojega nam je namijenila jednodušna vojska naših naroda. Milij prijatelji sa juga slavenskoga! Kažite Vašoj braći na slavenskom jugu, Hrvatima, Srbima i Slovencima, da naše duše i misli lete danas k njima i da ostanu uz njih u slozi i jedinstvu. Recite im, da se nad namu nije samo jedna zastava, da imamo samo jedno geslo, jednu taktiku, jednu zadaću. Iz dubine srca češkog naroda kličem: Za Vašu i našu slobodu, za Vaše i naše pravo, za Vašu i našu samostalnost i jednako-pravnost, za vašu i našu budućnost! (Beskrajni pljesak i klicanje Jugoslavenima.)“

Govor dra. Ante Pavelića.

Narodni zastupnik na hrvatskom saboru, dr. Ante Pavelić, u ime jedinstvenoga naroda Hrvata, Slovenaca i Srba, opunomoćen od svojih drugova, jugoslavenskih izaslanika, držao je na prošloj skupštini slijedeći govor, od cenzora znatno okjaštren:

Visoka narodna skupštino! Kao predstavnik jedinstvenog naroda Hrvata, Srba i Slovenaca, uzimam riječ, da bi u tom odsudnom času zahvalio se najprije najljepše na pozdrav g. zast. Stanjeka i slavnog pjesnika Jiraseka. Zahvaljujući iz svega srca na iskrene riječi pozdrava, izjavljujem prije svega, da potpisivam svaku riječ u govorima, koji su do sada izrečeni. (Burno odobravanje.) Došli smo k Vama, da bi se ogrijali na ognjštu prosvjetle i sloge vaše i da bi se ojačali za boj protiv zajedničkih naših neprijatelja. (Burno odobravanje.) Mi, Hrvati, Srbi i Slovenci imali smo također dosta posla s različitim armaturama diplomatskih potentata. Spominjem samo poznati dossier bivšeg ministra spoljašnosti, grofa Berchtolda, koji je započeo zloglasno proganjanje Jugoslavena na početku ovog rata. (Iskazi ogorčenja.) Mi Hrvati, Srbi i Slovenci imamo jedan cilj s Vama (burno odobravanje). (Zaplijenjeno.) Prije 70 godina, godine 1848. došli su sinovi našeg naroda u Prag, da sačuvaju monarkiju. Danas dolazimo mi, da sačuvamo sebe. (Burno odobravanje.) Svi se dižu na noge i oduševljeno kliču. Ovu našu manifestaciju prihvatili smo potpuno svijesni, da se radi o političkom pitanju prvog reda i da je naša dužnost, da Vama, svojoj vjernoj braći, podamo iskreno i pošteno svoju bratsku ruku. (Burno odobravanje.) Ministar grof Czernin je dobio svoju rukavicu prije svega vama Cesima, ali mi ovdje izjavljujemo, da ju je dobio i nama. (Burno odobravanje.) Prihvaćamo taj izazov, a prihvatili bi ga i onda, kada bi bio upravljen nama samima. Sažemo se potpuno sa kritikom i kvalifikacijom, koju je gosp. predsjednik skupštine izrekao o izjavi grofa Czernina. Zaista, samo prosta duševna impotencija mogla je pred cijelim svijetom većinu naroda ove monarkije proglasiti veleizdajnicima. (Bučni poklici.) Naprama takovoj oficijelnoj izjavi nama ne ostaje drugo, nego stisnuti svoje redove i istupiti kao jedna jedina čvrsta i nerazoriva cjelina češko-jugoslavenska. (Silno odobravanje.) Pitanje jugoslavensko ne može i ne smije da bude riješeno na komadiće kao pitanje bosansko, dalmatinsko itd. Isto tako ne može biti oživotvoreno na komade veliko pravo narodne samoodluke, napose za Čehe, napose za Slovence itd., već obratno: Neoprocjenivo pravo narodne samoodluke mora biti oživotvoreno za sve potlačene narode najednom, a pogotovo mora biti skupa i istodobno oživotvoreno za naša dva naroda, u buduće vazda nerazdruživo spojena. (Dugotrajno odobravanje. Cijela se skupština diže i pozdravlja govornika.)

Govor dra. Korošca.

Mladi je narod Slovenaca, Hrvata i Srba, koji se nesuzdržljivo sve to više razvija, od vajkada gledao s udivljenjem na bratski češki narod. Naučio je od njega kulturni i gospodarski rad, pa i u politici nas je sudbina sjedinila. Ali od trenutka, kad se je našem političkom življenju približavala najveća

pogetelj, združili smo se, na uvijek u politici za zajednički nastup. (Odobrovanje.) Skupa trpimo, te i skupa radimo za oslobodjenje od tudjega jarma, za slobodu zlatnu naših naroda. (Dugotrajno pljeskanje.) Ne bojimo se nikakvih groznja, nikakvih kleveta. Mi i Vi smo osvjedočeni, da je sa grozotama svjetskog rata došao i za nas veliki čas, da moramo pokazati cijelom svijetu i sebi, da smo dostojni slobode, za kojom su naši očevi i mi tako dugo uzalud čeznuli. Historični nas je trenutak združio na vijeku, za cijelu budućnost, i to ne samo nas zastupnike, već i naše narode. (Skupština oduševljeno odobrava i kliču.) Oduševljenje nas zadovojivo osvjedočenje, da smo složni u teškom boju. Češki je narod nekom prisegnuo, da ne popušta pred ničim u toj borbi za neodvlnost. Mi, svjedoci Vaše prisege, obećajemo u ovom svečanom trenutku, da ostanemo Vaši pouzdani suborci. Hoćemo, da Vam pokažemo, da smo Vaša vjerna braća. Zajedno trpimo, zajedno se borimo, zajedno ćemo pobijediti! (Cijela skupština neopisivim oduševljenjem odobrava riječi govornika o zajedničkoj borbi Čeha i Jugoslavena, a orgulje započnu jugoslavensku himnu „Lijepa naša domovino“, koju pjevaju tisuće glasova.)

Svršetak skupštine.

Iza govora dr. Kramarža na Jugoslavene, Habermana na Slovake i Klofača na češke žene, predsjednik Češkog svaza, zast. Stanjek, zatvara skupštinu, istaknuvši, da je na istoj bila proglašena za sva vremena solidarnost češkog naroda sa jugoslavenskim. Danas smo mi dali obećanje, koje nas za uvijek obvezuje. Mi zastupnici smo prisegli, da u našem radu ne ćemo popustiti, a Vi ste se obvezali, da ćete nam pomoći svim silama, da ćete sačuvati narodnu disciplinu i da ćete uzdržati, pa se dogodilo što bilo. A sad, vratite se kućama, razdijelite se po češkim krakovima i štrle uhićenje i vjeru u svetu češku stvar, koja nas danas ispunjuje. Skupštinar se na to razdijeljuje, pjevajući himnu: „Kdje domov moj“. Na trgu je svjetina priredila jugoslavenskim odaslanicima burnih ovacija te ih dopratila do svratišta „Zlatnoj lusi“.

Raspuštena skupština u Pragu.

Pošto je Sokol uzeo njemačkoga cara predmetom svojih navala, skupština je raspuštena. Učesnici pođoše zatim na „Vaclavské Namosti“, pred svratište „Nadvojvoda Stjepan“, da prinesu ovacije jugoslavenskim gostovima. Pošto je zatim mnoštvo prošlo prema „Staromjetskim Nameštima“ pred Husov spomenik, te počelo pjevati, zakroči redarstvo i rasprši svjetinu. Svega uapšeno je 10 osoba.

Bečka „Information“ piše o češkoj manifestaciji u Pragu, da je prošla mirno i dostojanstveno. Mora se istaknuti — veli dalje list — da su Česi i Jugoslaveni u svim govorima izrekli samo narodne želje i da nijesu nikoga napadali, niti Nijemce, niti Mađzare. Glavni je govornik bio popularni češki historičar i dramatičar, Alojz Jirasek, kojega govor nije bio nikakvi bojovni govor, već samo lirički izjev. Stvarno se zaključak, primljen na ovoj skupštini, u ničemu ne razlikuje od zaključka od 6. siječnja. Zadnji je zaključak samo pojačanje prvoga. Broj onih, koji su prisegli na prvi zaključak, se je samo povećao priključkom nepolitičara. Zahtjev po državnoj neovisnosti postao je na praškoj skupštini svojilnom naučenjaka, inteligencije i neparlamentaraca. Ovaj je zahtjev postao izrazom svih krugova, svih slojeva i razreda češkoga naroda. Važno je i to, što su na ovoj skupštini bili nazočni i češki članovi gospodske kuće, koji nijesu bili niti pozvani na skupštinu od 6. siječnja. „Information“ zaključuje: Svaki ministar, svaki političar, mora računati činjenicom, da su svi češki parlamentarci, od dvorskog savjetnika pa do radnika, jedne misli i da tvore čvrstu falangu. Obzirom na češki narod imamo sada posla sa njegovom cjelinom i sa njegovom zapriješnutom odlučnošću, da se dalje bori za državnu neovisnost. Sa ovom činjenicom moramo baš tako računati, kao i sa solidarnošću među Slovencima, Hrvatima i Srbima obaju djelova monarkije s jedne strane i Česima sa druge strane. Politika mora da kao svaka egzaktna znanost radi sa postojećim činjenicama. I politika ima svoje zakone dinamike. Tko se na njih ne obazire, griješi.

Službeni podaci o odnosima u Bosni i Hercegovini.

Od prvoga je dana mobilizacije, kao uže ratno područje, Bosna i Hercegovina imala toliko privrednih i socijalnih nazadaka kao malo koja zemlja u čitavoj monarkiji, izuzevši možda Galiciju i Bukovinu. Čitava istočna Bosna do Kladija, Pača, Trnova i sva istočna Hercegovina bile su neposredno ratno poprište na gomilama izgorjele sela, napuštenih domova i obeskućenih muhadžira. Mnogi su kotari raspućeni i inače, zbog internacija (kao trebinjski i bilječki), a dijeleom radi toga, što se stanovništvo pridruživalo srpskoj i crnogorskoj vojsci (višegradski, točanski). Kako je većina muškog stanovništva povučena u ratne pomoćne službe (komora, „štrafuni“, „šuckori“), ukoliko nije bila unovačena, osjetilo se to odmah na privrednom životu zemlje, kako to iznosi zvanična statistika. Godine 1914. bila je ukupna želva

5,655.330 metr. centi najvažnijih žitarica, dok je 1916. spala na 2,799.760 metr. centi, a 1917. čak na 1,544.290. Toj privrednoj malaksatosti zemlje uzrok je svakako u prvom redu oskudica radnih snaga, a poslije, naročito u novije vrijeme, nestašica marva. Naravno da se taj nedostatak produkcije osjetio najprije u prehrani. Za odmjerenu kvotu po glavi (7 kg mjesečno u gradu, 10 u selu, a 19 za radnike težih posala) trebalo bi uzemlji 21.158 vagona žita, dok ga je ona u stvari dala samo 10.807 vagona, dakle jedva polovicu. Ostatak se morao uvesti iz Ugarske i Hrvatske, ali se ta suma iz mnogih razloga načelne i tehničke naravi nije mogla namaci, radi čega je u izvjesnim kotarevima, naročito u zapadnoj Bosni (Glamoč, Livno, Ključ) i u istočnoj Hercegovini (Bileća, Foča) došlo do teških oskudica.

Ratne neprilike, rasejavanje i slabša ishrana djelovali su na aktivnost porođajne bilance. Prema zvaničnoj statistici već je 1915. broj mrtvih prelazio broj rođenih za 5000; god. 1916. taj je broj mnogo veći (39.228 porođaja, 56.939 slučajeva smoti), dok su god. 1917. umrle 15.132 osobe više, nego se rodilo. Tu još ne dolaze u obzir neposredni gubici na bojnopolju. Isto je tako negativna i bilanca marve. Broj volova spao je od 291.877 (iz 1910. god., kad je bio zadnji popis) na 242.858; konja sa 221.981 na 153.412; ovaca sa 2,490.422 na 1,795.363, koza sa 1,393.068 na 633.310, a svinja sa 527.271 na 269.896. Službeno se saopćuje, da je za vojsku dato 150.731 goveda, 120.000 sitne stoke, 5860 teladi i 26.190 svinja.

Jedina aktiva u bilanci biće bi šljive. God 1917. izvezeno je u Austriju 200 vagona suhih šljiva: te bje ugovoreno, da se za to odstupi 415 vagona krumpira iz Galicije i 200 iz Ugarske. U Bosnu je međutim došlo samo 292 vagona iz Galicije i 94 iz Ugarske.

Posebnu nezdodu u zemlji čini to, što se opet dalo starim agrarnim popisivačima prilike, da popisuju žito i pri tom lično nadražuju, radi čega se jark dolazi u neprikladu i prema vlasti i prema svom agl. Jer on mora dati trećinu agl, a vlasti ostalo ne prema tome, koliko u stvari ima, nego koliko popisivač, ne mjereno, odredi da ima. Ta je anomalija nastala bez znanja i vođe odlučujućih faktora, ali se održava auktoritetom lokalnih vlasti i znači silnu tegobu za seljaka. Ima slučajeva (Dubica, Bos. Novi), da su ljudi morali dati sve, što su imali žita, pa i svoju određenu kvotu, i još su bili ipak kažnjeni zato, što nisu dali onoliko, koliko je popisivač omjerio da može biti!

Svakako treba o prilikama u Bosni i Hercegovini voditi računa, imajući na umu, da valja spasiti, što se samo spasiti daće. Upoznavanje faktičnog stanja stvari ujedno je prvi korak za sanaciju ratom stvorenih teških odnosa u tim zemljama, koje bismo s pravom mogli nazvati nacionalnom našom krizom. Nesumnjiva je dužnost svakoga patriote, da poradi, kako bi se ta kriza što prije preturila.

(„Hrvatska Njiva“.)

Političke vijesti.

Ministar Tončev u Srbiji.

Dopisnik „Az Est-a“ imao je u Berlinu prilike, da razgovara sa bugarskim ministrom, koji mu je dao izjavu o miru sa Rumunjskom i o budućnosti Srbije. O ovom potonjem izjavio je Tončev slijedeće: „Što se tiče Srbije, postigli smo ono, što smo željeli“. Stojimo na Moravi i to nam je dosta. Budućnost Srbije ovisi u prvom redu o ugarskoj Vladi. Znam, da ima političkih krugova, koji žele za Ugarsku i desnu obalu Dunava i Save. U tom slučaju pripao bi Ugarskoj i Sabac i Beograd. Ne znam, kako će ugarska vlada riješiti to pitanje. Rat će konačno stvoriti red na Balkanu. Naravno, da se Srbiji ne smije oduzeti mogućnost opstanka; onda će biti ravnotežje na Balkanu pravedno i čvrsto“.

Bugarska kao industrijalno tržište Ugarske.

Prema izjavi bugarskog ministra Tončeva, što ju donas „Az Est“, osobito će se učvrstiti bugarsko-ugarski vez neposrednim susjedstvom obih zemalja na Dunavu. Bugarska je, veli Tončev, izrazito poljo-djelska zemlja, a Ugarska će se domala razviti u pretežno industrijalnu. Prvo će Dunav služiti kao prirodni put na zapad, a drugoj kao jeftino prometno sredstvo za stovarište svojih tvorničkih produkata. Za Rumunjsku veli Tončev, da se ta zemlja ne bi nikad smirila, ako ju se ne bude prisililo na mir. Niko nema razloga, da ju žali i pomiluje. Bugarskoj je svejedno, što će se učiniti sa Besarabijom, ali se mora priznati, da je pripojenje te zemlje više nagrada, nego kazna. Onih 300.000 žitelja, što ih Rumunjska s Dobruđom gubi, preobilo će se nadomjestiti s onih 3 milijuna žitelja u Besarabiji. Područje je također deset puta veće. Ne može se reći, da je Bugarska ushićena, što se izdajstvo Rumunjske tako naplaćuje, ali neka bude. Gledom na Srbiju postigli su Bugari ono, za čim su išli. „Zastat ćemo na Moravi. Sudbina Srbije ovisi u prvom redu od ugarske vlade. Znam, da u Ugarskoj ima političkih krugova, koji žele, da obje obale Save i Dunava pripadnu Ugarskoj. U tom slučaju bio bi Njezi i Sabac i Beograd. Ne znam, kako ugarska vlada kani te poslove urediti i raspšest, ali ovaj će rat svakako učiniti red na Balkanu. Srbiji treba naravno pustiti mogućnost na život i time će ravnotežje sila opet

postavljeno“.
ski ministar fi
Radiceva poli
Poznata Radice
ske“ uznemir
5. o. mj. odr
anke, na koju j
naglija, da u
strankom,
niakav forma
nički saborski
na hrvatsku
niko koalijsku
S. Radić je
bloka, i to s
ostalo, sto
Na to je
sve stranke,
vrđnje protiv
Na Radić
odboru Frank
„Hrvatskoj“
znače, da oni
na. A „što se
Frankove
encima i njih
stvari ne mo
„Hrvatska“ p
enje, makar i
nenuka kao neki
je poslovni c
ni osudio pisan
Stjepan Ra
sije svega tog
leku stranka na
šću potpunoga
encima, nego i
tvo, prvo, mora
likom slavensk
na temelju toga
ajrije hrvatsko
tska misao jes
prevlasti madž
ga naroda u dr
o je „Domov“
nika i njezinog
prskom zajedni
a (Frankove st
m slavenskom t
ose naši doma
onici z'osre'ne
like, kako su t
a“. Ovo je S.
nja. U istom br
Zlatni Prag, pa
češko-s'ovačke
u 13. o. mj. Živ
Čeha djelovala
javlja brzoja
od 13. t. m
„hrvatska seljač
sa frankovcima
kad se je C
rsko-njemačke m
j politici njem
ka stranka podu
lovenaca na tem
menas“. Ova je
vini protivna izj
kako će se Radić
čajima, držati, k
tom će se nask
b, to za svagda
nkovačke politike
Novi i
Kako je pozna
ani su zadnji put
ne ističe mandat
prosinca ove go
će li se izbori u
u to vrijeme još
će se mandat na
to je to već bio s
Naš uređnik po
litičaru, te je s nj
omenuti je politič
oglo ništa sigurna
togo o tom, kako
like razviti i hoće
se raspšiti novi
vih izbora u Ugar
cedens, a onda bi
skoj doći do novi
vi izbori u Ugar
omjene političkog
garskoj imale su u
ke prilike.
Što mislite, hoće
Ugarskoj?
— Sumnjam, od
da će se dr. Wek
Bi li došlo u slu
Hrvatskoj, do ve
ke prilike u sabor

18. travnja 1918.

postavljeno. Ovakvo mišljenje zastupao je ministar financija Tončev, dne 12. o. mj. u

Radićeva politika u Zagrebu i u Prahu.

Poznata Radićeva bilješka u „Domu“ protiv „uznemirila je vodstvo Frankove stranke, 5. o. mj. održana sjednica poslovnoga odbora stranke, na koju je došao, pozvan i Stjepan Radić. Radić naglasio da među Frankovom strankom i sebi strankom „nije nikada postojao i da ne postoji nikakav formalni blok, nego da postoji samo politički saborski rad za suzbijanje mađžarskih namjera na hrvatsku državu i narodnu individualnost. S. Radić je požalio, što nije moglo doći do bloka, i to s razloga, jer seljačka stranka, izvan ostalog, stoji i „na temelju slavenske uzastojnosti“. Na to je, na sjednici poslovnoga odbora Frankove stranke, Stjepan Radić potanko obrazložio svoje tvrdnje protiv „Hrvatske“ u spomenutom članku. Na Radićeve su prigovore članovi poslovnoga odbora Frankove stranke gledali pojedinih prijedloga „Hrvatskoj“ u Radićevu članku dati izjave, znače, da oni Radićeve prigovore drže neopravdane. A „što se tiče — rekoše članovi poslovnoga odbora Frankove stranke — jedinstva Hrvata sa Srbima i njihova odnošaja prema Srbima, to stvarni ne može pravo suditi nijedan tuđinac. „Hrvatska“ pogriješila, što je takvo tuđinsko mišljenje, makar i samo djelomično, usvojila, dotično nenulta kao neki primjer ili dokaz“. U ovoj jednoj izjavi je poslovni odbor Frankove stranke u blagom osudio pisanje svoga članka „Hrvatske“. Naložio je Stjepan Radić svoj prikaz u „Domu“ ovako: „Svega toga izjavio je urednik „Doma“, da seljačka stranka naravno ostaje kao i prije na stariju potpunoga narodnoga jedinstva ne samo sa Srbima, nego i sa Srbima, ali da to narodno jedinstvo, prvo, mora biti u najtješnijoj organiziranoj vezi s hrvatskom zajednicom, a drugo, da politički temelju toga narodnoga jedinstva imade služiti i prije hrvatskoj zajednici, a ta zajednica mora misliti na oslobodjenje banske Hrvatske od prevlasti mađžarske i ujedinjenje svega hrvatskoga naroda u državu Hrvatsku. Prema tomu zahtjeva „Domov“ urednik svoju izjavu, seljačka stranka i njezino glasila „Dom“ ostaje i nadalje u skladu s zajedničkom radu sa zastupnicima stranke u (Frankove stranke), ali isto tako ostaje i na slavenskom temelju bez obzira na to, što su naše domaći Srbi danas i opet najveći zaslužnici zlovoljne mađžarske, zapravo mađžarske politike, kako su bili nekad i za banovanja Khuenov. Ovo je S. Radić snopio u „Domu“ od 10. o. mj. U istom broju javlja, da je 11. o. mj. pošao u Prag, pa je jamačno sudjelovao i kod veće češko-slovačke manifestacije, koja je bila u subotu 13. o. mj. Život i velika odlična narodna politička djelovanja je na nj tako, da je on, kako javlja brzojavka iz Praga u Narodnim Listima od 13. o. mj. objavio izjavu, u kojoj kaže, da hrvatska seljačka stranka prekida svaku kooperaciju sa frankovcima, jer ovi u ovom odsudnom času, kad se je Černin izjavio za nadvladu mađžarsko-njemačke manjine, zauzimaju uopće u vanjskoj politici njemačko-mađžarsko stanovište. Seljačka stranka podupirati će jedinstvo Hrvata, Srba i Slovenaca na temelju potpune ravnopravnosti triju naroda. Ova je izjava, dana u Pragu 13. o. mj., čim protivna izjavi, danoj u Zagrebu 10. o. mj., kako će se Radić, podvrgnut tako silno vanjskim pritiscima, držati, kad se opet vrati u Zagreb, to će se naskoro vidjeti. Bilo bi željeti, da se ovom za svagda ostavi nenarodne i protunarodne mađžarske politike. („Hrv. Rječ.“)

Novi izbori u Hrvatskoj?

Kako je poznato, zastupnici za hrvatski sabor izabrani su zadnji put u prosincu godine 1913., prema ističe mandat sadašnjim narodnim zastupnicima u prosincu ove godine. Sada se nabacuje pitanje, hoće li se izbori u Hrvatskoj — pretpostavivši, da u to vrijeme još trajati rat, obaviti u vrijeme rata, hoće se mandat narodnim zastupnicima produžiti, hoće li to već bio slučaj u Austriji. Naš urednik posjetio je jednog našeg uglednog političara, te je s njim razgovarao o ovom pitanju. Omenuti je političar izjavio, da se za sada ne bi moglo ništa sigurno ustvrditi u toj stvari. Zavisiti će o tom, kako će se kod nas uopće političke prilike razvijati i hoće li sama od sebe nastati potreba, da se raspišu novi izbori. Nadalje, ako dodje do novih izbora u Ugarskoj za vrijeme rata, to bi bio precedens, a onda bi bilo vjerojatno, da će i u Hrvatskoj doći do novih izbora, već radi toga, što će u izbori u Ugarskoj dovesti tamo do temeljite promjene političkog položaja. Ovakve promjene u Ugarskoj imale su uvijek utjecaj i na hrvatske političke prilike. Što mislite, hoće li doći do raspusta parlamenta u Ugarskoj? — Sumnjam, odgovorio je političar. Vjerojatnije je, da će se dr. Wekerle nagoditi s grofom Tiszom. Bi li došlo u slučaju, da se provedu novi izbori u Hrvatskoj, do velikih promjena, obzirom na strano političke prilike u saboru?

— Teško bi bilo danas o tom govoriti. U Hrvatskoj je prošlog decenija došlo često do nenadanih političkih promjena, ta u zadnjih 15 godina promijenilo se 8 banova. To je znak živjelog političkog narodnog života, koji se razvijao naročito od godine 1903. Zavisiti mnogo o ratnom položaju i o promjeni prilika u čitavoj monarkiji. Nadaće se mnogo o tom zavisiti, kako će se razvijati i koji će smjer uzeti jugoslavenski pokret u svim zemljama našega naroda uopće, a napose u Hrvatskoj, koja imade autonomiju. Sve će to imati bitni utjecaj na razvijak i položaj naših stranačkih skupina. Isto tako ne može se reći, hoće li do tog vremena biti obavljani svi poslovi za provedenje izbora po novom zakonu u slučaju, da taj bude sankcioniran.

Naš urednik zapitao je nadalje političara o viđenju regnikolarnih deputacija. Ne mogu vam o tom ništa kazati, pošto ni sam nemam potanjih informacija, osim onoga, što je već poznato u novinama. Položaj je uopće mutan, ali koliko se dosada dađe razabrati, pregovori će se nastaviti. S kojim uspjehom, to ne znam. („Jutarnji List“)

Hrvati u Švicarskoj.

Profesor dr. Nikola Andrić piše u „Narodnim Novinama“ dopis sa Ženevskog jezera, u kom između ostaloga kaže: „Na željezničkoj stanici u Lausanni slučajno sam se sreo s gospođom drom. Milicom Bogdanović, bivšom učiteljicom zagrebačkoga liceja. Početak rata zatekao ju u Švicarskoj, pa je ondje i ostala. Zabavlja se privatnim poučavanjem djece i veli, da dobro prožali. Obradovala se, kad je ugledala nekadašnjeg svoga profesora, nadajući se, da će od njega čuti bogzna kakvih zanimljivih vijesti o svojim zagrebačkim poznanicima. Nego ona je meni mogla mnogo više zanimljivih stvari ispričati o kulturnom radu naših zemljaka u Švicarskoj. Tako, primjerice, da su tri hrvatska umjetnika — Meštrović, Rački i Jozn Kljaković — prije nekoga vremena udesili u Lyonu izložbu, koja im je donijela mnogo novca i časti. U Ženevi se upravo sprema Mažuranićev „Cengić-aga“ sa prekrasnim ilustracijama Kljakovićevim. Hrvati su htjeli osnovati literarnu smotru pod imenom „La Croatic“, ali je u to doba baš izdala švicarska vlada u Bernu zabranu, da se ne smije pokretati nikakav novi list, jer nemaju papira. Inače su u Ženevi — pored 12 domaćih „Biblioteka“ — osnovane još dvije. Jednu redigiraju bosanski Srbi (urednik Pero Slepičević) pod imenom „Biblioteka prosvjete“, a drugu Hrvati pod imenom „Bibliothèque croate“. Obje su političke, pa je prvi broj hrvatske knjižnice, koji je jedini dosad izašao, donio u francuskom prevodu poznata Korošecovu poruku mirovnog povjerenstvu u Brestu Litovskom. Franko Potočnjak živio u Rusiji nije bio već potpuno godinu dana, a tople svoje nekrologe u našim novinama pročitao je s velikom veselošću. Prije desetak dana preselio se iz Ženeve u Pariz. Mnoge će naše čitaoce zanimati, da se je Ivan Meštrović razvio u strastvenoga Hrvata, pa nipošto nije htio pristati na predlog londonskog srpskog poslanika, koji je silom želio, da Meštrovićeva izložba u Londonu izađe pod srpskim imenom. Ili pod hrvatskim, ili pod jugoslavenskim, ali pod srpskim nikako!“ — bio je Meštrovićev odgovor. I otvorena je pod „jugoslavenskim“. Drugu izložbu sprema pod jednim hrvatskim imenom.“ („Hrv. Rječ.“)

Talijani još uvijek traže Dalmaciju.

„Telegraph“ piše u svom uvodniku o jugoslavenskom pitanju slijedeće: Tek nakon uzmaca talijanske vojske počelo se u Italiji govoriti o sporazumu s Jugoslavenima. Italija nikako ne smije napustiti Dalmaciju, jer mnogi Dalmatinci talijanskog jezika borave u Italiji i se kao dobrovoljci bore u talijanskoj vojsci. Na londonskoj socijalističkoj konferenciji navodno prihvaćeni zaključak o sporazumu s Jugoslavenima glede iređentističkih područja Austro-Ugarske ne odgovara talijanskom stanovištu. Nikakav odbor, ni povjerenstvo, ni profesor Sanzerini ne će pokolebati talijansko stanovište. Jer samo mirovni kongres u vezi sa savezničkim velevladama može revidirati talijanske ratne ciljeve.

Domaće vijesti.

Članovima „Slovenske Matice“ poručujemo, da su stigle pretplaćene knjige, te ih se može podignuti kod uprave našeg lista, u svaki radni dan od 5—7 sati popodne, gdje se može istodobno obnoviti pretplatu za god. 1918.

Prodaja riba. U slučaju, da prispje riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 3811.

Dopisi iz Istre.

Pazin. Balokovićev će se koncert radi zapreke g. Balokovića držati ne u subotu 20. travnja t. g., već u nedjelju 21. travnja točno u 9 sati na večer.

Pazin. Osvrt na koncert maturanica učiteljske škole. I ovogodišnje maturanice pred skorašnjim polaskom u javni život oprostile su se sa građanstvom, priredivši vrlo lijepi koncert s predstavom. U tu svrhu je na početku koncert u ime svojih kolegica držala gdjica. Marija Flego pozdravni govor, u kojem je istakla, da se pridružiti prvim maturanicama ovoga zavoda i ostalim narodnim trudbenicama s njima zajedno boriti se knjigom u ruci proti tmni neznanja. Jasan govor i pravilan izgovor, te lijepi sadržaj proslova izmamio je odobravanje općinstva. Jednako je vješto deklamovala gdjica. Nikica Matanić vrlo lijepu pjesmu Harambašićevu „Hrvatska pjesma“. Ista je pjesma puna sadržine prikazujući pjesnički povijest hrvatskoga naroda od njegova dolaska do ilirizma. Gdjica. Matanić je sve teškoće svladala i držala publiku u pozornom napetosti umjesnom mimikom i akcentuacijom pjesnikovih misli. Zato joj je publika na koncu i odobravalala s burnim pljeskanjem. I gdjica. Danica Rodić je lijepo otpjevala Hatzeovu „Molitvu“. Djački orkestar pod ravnanjem prof. dra. Mavera, bio je i ovaj put na svomu mjestu. Osim Smetanine opere „Prodana nevjesta“ čuli smo i operu našega maestra I. pl. Zajca „Nikola Šubić Zrinski“, koja se osobito svidjela, te je bila i drugi puta odsvirana. Ljepo je bilo vidjeti dječake i djevojčice iz pučke škole, kako već i oni sudjeluju u orkestru, pa stoga moramo biti dru. Maveru z. hvalni, što si daje toliko truda pri vježbanju i što već za rana razvija kod mladeži njihove glazbene sposobnosti. Vrlo veliko zanimanje bilo je za skladbu g. Saše Šantela: „Jugoslavenska beseda“. Pa dolista nije bilo to zanimanje uzaludno, jer je s užitkom slušao glazbu i gledao izvođenje plesa na pozornici ne samo onaj, koji se u glazbu razumije, nego i onaj pučanin. A to baš i jest najbolji dokaz, da je gosp. Šantel potpuno uspio, kad se evo ovo njegovo najnovije glazbeno umjetničko djelo svidjelo svima. Odluka je ove skladbe ta, što je g. Šantel umio iz motiva narodnih kola samostalno satakat skladbu umjetničke vrijednosti. Ovom skladbom je najbolje pokazao, kako može glazbenik i svaki drugi umjetnik stvarati umjetnine s narodnim koloritom i da baš naš narod ima u obilju narodnog blaga, koje bi samo umjetnici trebali proučiti i zaodjeti u umjetničko ruho. Kad tako rade češki umjetnici, zašto ne bi i naši? Zato svaka čast g. Šantelu i neka bude osobito zadovoljan radi toga, što su i oni iz najširih krugova s velikim oduševljenjem pljeskali. Njihov pljesak je najbolji znak, da je pogodilo osjećaje njihove duše. U znak p iznanja bio je nagradjen s krasnom kitom cvljeća, uresenom hrvatskom trobojkom, uz burno odobravanje svijlu. Na glasoviru je vješto odsvirala Ružičevu „Finale“ iz glasovirske sonate gdjica. Marija Trampuž, koja je ovaj puta prvi put samostalno nastupila i pokazala ne samo tehničku spremu, nego i puno shvaćanja za ovu dosta tešku kompoziciju. I pjevački zbor maturanica mnogo je pridonio uspjehu koncerta, otpjevavši lijepu Žgančevu uglazbenu pjesmu „Zrasla mi je ruža“ i Duganovu „Troje proljeće“. Iza vokalnog i instrumentalnog koncerta predstavljala se vesela igra „Kukavica“. Sve su gospođice predstavljalice nastojale, da što bolje odigraju svoje uloge, te su više puta tijekom predstavljanja izazvale u publike veselost. Gdjica. Matanić, u ulogi praznovjerne tetke, bila je glavno lice, od koje su njezine nećakinje gdjice. M. Kurelić, M. Trampuž i J. Wrischer na svaki način odlučile izmamiti miraz. U tu svrhu su je varale kukanjem kukavice. Sve tri su se gospođice u ove svoje uloge bile posve uživile. Gdjica. Čop je vrlo dobro igrala ulogu kuharice i izmamila često puta smijeh u publike. Gdjica. V. Defar i gdjica. K. Škarpa, kao tetkine susjede, pa gdjica. A. Iskra u ulogi ciganke, također su dobro odigrale svoje uloge. Uopće su sve tačke rasporeda s velikom spremom izvedene pa je zato i publika sa zadovoljstvom ostavila dvoranu, tek kasno u noć. Uspjeh je bio i moralni i materijalni posvema dobar, stoga čestitamo našim gdjicama maturanicama!

Iz M o š č e n i c a nam pišu: Njegovo Veličanstvo dočekasmo i mi 6. travnja 1918. najoduševljenije. Podređene podopćine Berseč sjedne, a Draga s druge strane odazvaše se, te su i one priprave pučanstvo i školsku djecu na što sjajni doček. U Berseču razgovaralo je Veličanstvo sa

veleč. g. župe-upraviteljem Gabrijelijem, koji je pozdravio visokog putnika hrvatski, dok je daljnji razgovor nastavio u talijanskom jeziku, valjda iz opravdanih razloga. Visoki je putnik zapitao o životu i potrebama naroda, te o narodnosti u župi, a na pitanje: „Sto fali narodu?“ odgovorili su otvoreno gosp. Gabrijelij i gosp. ravnatelj škole Niko Pajalić. Dragu je Veličanstvo mimoišlo, premda je bio i ovdje doček dostojno urešen. U središtu općine, u mjestu Mošćenicama, doček bi najsjajni. Lijepo napravljen slavoluk rešile su naše narodne tri boje. Slavoluk nalčio je piramidi, dok je u sredini visio zeleni vijenac s nadpisom K. I. Povrh vijenca vijala se trobojnica. Nezaboravismo ni na ostale zastave kao crno-žutu, carsku i na crveno-bijelocrvenu državnu. Djeca su bila razvrstana uzduž ceste s jedne i druge strane, a u rukama držala su dugačke kordune cvijeća. Djeca, koja bijahu na kraju korduna, držala su u rukama kite cvijeća, koje kite uz veseli poklik: „Živio!“ bacile u voz, u kojem se vozilo Veličanstvo. Dva su dječaka držala zastavice i to jedan hrvatsku trobojnicu, dok je drugi crno-žutu, carsku. Čim je došao voz do te dvojice, krenuše obojica, jedan s jedne, drugi s druge strane do slavoluka, gdje se je voz zaustavio. Pred slavolukom čekali su visokog putnika gg. predstojnici općine, umirovljeni župnik veleč. g. Puž i gg. učitelji. Veleč. gosp. župnik i upravitelj općine Zliganto, srdačno je pozdravio Veličanstvo hrvatskim jezikom, dok je daljnji razgovor nastavio njemačkim jezikom. Veličanstvo mu se najtoplije zahvalilo. Kao u Berseču, tako je i ovdje raspitao visoki putnik, o stanju i potrebama naroda, te o narodnosti, a na pitanje: „kada ste dobili posljednji put brašno?“ odgovoreno bijaše: „pred nekoliko mjeseci“. Pozdravio je ostalu gg. i svakoga je nešto zapitao i podao ruku. Sav njegov razgovor bijaše popraćen posmiješkom, što je pokazivalo Njegovo zadovoljstvo. — Vjera Rubinčić, učenica VI. školske godine, odijevena u bijelo pozdravila je Veličanstvo ovako: „U znak naše velike radosti i odanosti, neka se Vaše Veličanstvo u dostojni primiti o v u kitu“ — našto je predala Veličanstvu krasnu kitu cvijeća, koja je bila omotana trobojnicom. Dakle i tu bijaše glavni nakit trobojnica, a nezaboravismo saviti u kitu ružmarin i propupalu lipu. U kitu bijaše predano Veličanstvu pismo, na koje se sjetile mlađljive ruke naših mladih „Jugoslavenka“, koje se pokazase i ovom prigodom složne, ali naravno, uz osobite molbe. Sastav od vješte pisanju osobe bio je ovaj: „Ušišeni narod, kliče Vam, svijetla kruno, živjeli — a uz put najtoplije se preporučujemo za našu idealnu Jugoslaviju pod Vašom i Vaše dinastije krunom — živjeli živjeli živjeli Veličanstvo je spremilo to pismo, a vozovi stadoše polagano micati se. Čim je prvi voz krenuo pobočke, krenula su i ona dva dječaka zastavicama, a pratila su voz do zadnjih kuća mjesta. Pučanstvo i djeca ušišeni vikahu pri polazku i odlasku „Živio!“ dok se drugih poklica nije ovaj put čulo, kao ono lantske godine. — Bolno je slušao visoki putnik naše stradanje glede prehrambe, te je i ovdje, kao i u Berseču obećao, da će se zauzeti za nas. „U tom smislu“, kazalo je Veličanstvo, „putujem kroz ovaj kraj!“ — Nadajmo se, da će se ipak poboljšati naše prilike u prehrambi, jer nam je to obećao naš vrhovni gospodar.

Naš car i kralj Karlo u Labinu. U subotu 6. travnja posjetio nas je u Labinu naš premilostivi car i kralj Karlo. Naš narod prostrane Labinštine, na brzu ruku obaviješten o dolasku, sakupio se, da ga dostojno pozdravi. Gospodjice učiteljice iz Ripende, Rogočane, Sv. Marine te učitelj iz Rapca dodjoše sa školskom djecom, okičenom našim trobojnicama. Radost je igrala na licu naših mališa, kad se pojavio automobil Njegova Veličanstva. Gromki „živio“ zaori Labinom gradom. Kćerka gosp. podpukovnika Matičevića, u bjelini, pozdravi cara te mu preda kitu ruža. Labinski načelnik pozdravio cara i zahvalio na velikoj časti, koju je iskazao Labinu. Iza njega predstavi sebe i hrvatski narod labinske okolice kanonik Ferdo Hrdy iz Sv. Lovreča, davši dobrodošlicu i poklon Njegovom Veličanstvu u kratkom govoru, na koncu kojega je umolio u ime naroda za pomoć. Njegovo je Veličanstvo saslušalo govor te nakon raznih upita, osobito što se prehrane tiče, obećalo milostivo svoju pomoć. Gosp. namjesnik, koji bje u pratnji, sam se uvjerio o teškom položaju našega dobroga naroda te je obećao vratiti se ovih dana u Labin, da sasluša potrebe samih predstavnika naroda i naroda samoga. Istodobno je izručio kanoniku Hrdy-ju 100 kruna za siromake. — Ovih dana je primio isti g. kanonik 500 kruna od narodnog zastupnika prof. Spinčića za siromake na Labinštini. Nebi škodilo, da bi koji od gg. zastupnika zavirio među naš narod te mu priskoćio svojim zagovorom na pomoć. O našoj prehrani imati ćemo prilike otvoreno govoriti sa g. namjesnikom, kada nam se svrati, a do tada molimo naš narod, da se radi zulumčaranje nekih osoba iz kotora do tada strpi. (Radi prilike naše cenzure morali smo izpuštiti konac interesantnog dopisa te molimo gosp. dopisnika, da položaj stvarno prikaže gosp. namjesniku. Op. ur.)

Istočni slavenski problem.

Pod tim naslovom pišu „Novine“: Njemačka energija i njemačka organizacija pobijedila je slabi i neorganizovani slavenski istok, nad kojim je vladala korupcija despotičkog carizma, koji je od njemačke loze naslijedio samo imperativnu volju prema podložnicima, a nije si znao pridržati organizatorske sposobnosti njemačkih pradjeda. Kolos, kojega je vezala samo izvanjska sila bez unutarne sredjenosti, srušilo se sam u sebi onim časom, kad je nestalo izvanje sile. Ruska se država raspala u više manjih država. Njemačkoj je otvoren put prema dalekom istoku. Nijesu oni tu došli na posve nepoznati i tuđi teren. Njihove kolonizacije od nekada i od najnovijega doba čine gotovo neprekidnu nit od istočne čuvarice marke do Petrograda, dapače oni su znali prodrijeti do obala same Volge i stvoriti njemačke otoke, koji su u ruskom moru sačuvali svoju kulturu i svoju narodnost. Njemački aristokratski feudalni duh, koji nije zaboravio svoje misije na istoku počamši od zloglasnih križara do danas, most je njemačkoga dranga prema slavenskom istoku. Feudalci Estonske i Kuronske ne samo da traže svoj oslon na njemačko crstvo, nego su oni ponudili i vojvodsku krunu njemačkom caru. Kod ovoga treba znati, da se ove pokrajine dotiču tako reći Petrograda ili „Petersburga“, kako ga je volio nazivati propagator zapadne kulture i brijač dugih ruskih vlasi i brada Petar Veliki. Ova feudalna gospoda imaju više štališki patriotizam, nego li narodni. Iz njihovih su se redova u glavnom rekrutirali trabant i nekadanjega petrogradskoga dvora, iz njihovih je redova ulazila u carstvo birokratsko-aristokratska korupcija.

Medjutim na ovom putu našlo je njemački drang na ne male zapreke, od kojih su najvažnije: Poljaci i Ukrajinci. Jedni i druga slavenska nacija imaju u sebi mladenačke energije. Prva se očigledila u stoljetnim borbama za narodnu egzistenciju, a druga posjeduje u sebi sve energije pravice i nepatvorene ruske duše. Samo je po sebi razumljivo, da ove dvije nacije moraju rukom o ruku raditi, da moraju voditi istu obrambenu politiku, jer će samo tako spasiti svoju samostalnost. Medjutim tradicije tužne prošlosti o raspravama između Poljaka i Ukrajinaca u Austro-Ugarskoj, brest-litovski mir, koji je dobacilo Čholm kao kost za godanje između istokivnu braću, uzimulo je duhove, izrodilo neprijateljstvima, poslijao neslogu, razdvojilo braću i plodovi se ove nesloge evo već sada opažaju, a sastoji se u četvrtoj dlobi Poljske i u „skraćanju“ Ukrajine za Besarabiju.

U parlamentu krajevine Pruske govori se ne samo s opozicijonalne nego i s vladine strane o „ispravku“ granica radi vojničkih interesa, a aneksijama u vojničkoj marki. Vrhovni načelnik Königsberga Kōte rekao je uz odobravanje svih stranaka, da kod reguliranja istočne granice poljski teritorij ne smije uopće doći u raspru. Kad bi se Prusi držali protuanekseljske deklaracije njemačkoga parlamenta iz lipnja 1917. godine, to bi značilo vezati se na Gesslerov šešir. Rat bez uspjeha, da zaposjednuti teritorij ostane u rukama pobjednika, da je pravi nesmisao. Na istoku se mora voditi oštra protupoljska politika. U istom je smislu govorio i ministar Eisenbrandt-Rothe, koji je naglasio, da Nijemci ne misle Poljake posve uništiti, nego ih samo na uzdi držati. Cilj borbe protiv Poljaka nije sama borba nego stanje, u kojem će se Nijemci i Poljaci barem nekako sporazumjeti, iako se ne će ljubiti.

Mi smo na ovom mjestu jednom naglasili, da je za očuvanje egzistencije istočnog slavenstva potreban jak savez istočnih slavenskih država. Najnoviji događaji morat će otvoriti oči pravim poljskim i ukrajinskim patriotima i pokazati im put, kojim moraju koracati u budućoj politici.

Kod ovoga se ne smije smetnuti s uma ni ta veoma važna činjenica, da će otrgnuće Besarabije od Ukrajine zapriječiti svezu između Bugarske i mlade republike. Besarabija će biti klin između oba slavenska naroda i priječiti će im ne samo zbliženje, nego i potpunu vlast na Crnom moru. Ova je stvar u toliko karakterističnija, što je Dobrudža u miru s Rumunjskom de facto predata ne Bugarskoj, nego četvornom savezu i što u klauzulama mira stoji, da Bugarska mora prema Turskoj učiniti neke gospodarske i teritorijalne koncesije prije nego dobije Dobrudžu.

Svakako je rješavanje istočnoga slavenskoga problema za nas južne Slavene zanimljivo.

Dnevne vijesti.

Organizacija čeških zarobljenika. Bečvine donose službenu obavijest, da „Zemlja raširuje u posljednjim brojevima proglaš stro-ugarske zarobljenike u Rusiji da će slučaju pristupa u organizaciju, biti riješeni rad, a živjeti će odijeljeno od drugih. Nad medju zarobljenicima širi na hiljade pri „Slovenskog Juga“, koji se štampa na srčeskom i ruskom jeziku, i taj list poziva s venske zarobljenike na pristup u nacionaln macije

Češki, srpski i rumunjski časnici d umorno govore u zarobljeničkim tabornima i svoje slušatelje oduševit za služenje „nov movini“.

Nabava rasplodne stoke u Švicarskoj vateku. Javili smo svojedobno, da je vlada naći čovjeka, koji je imao dozvolu za izvo koim, rasplodne stoke simentalne pasmine carske. Za tu je stoku položeno već i oko p0 milijuna kruna, i gospodari i stručnjaci su otputovati u Švicarsku, kad je ministarst nancija brzojavno obavijestilo vladu, da pris ovu transakciju samo onda, ako se taj kup talske rasplodne stoke može obaviti na vj a platež da smije uslijediti tek godinu dan silje rata. Ovaj mjeri su po srijedi valutarn resi naše države. Uslijed toga odustala je vlada od ovoga kupa još i radi prometnih koč. Medjutim se za tu stvar zainteresirao privatnik, koji se nada poteškoće, koje se suprotstavljaju moći lahko prebroditi. Neke o nabavi simentalne rasplodne stoke javit naknadno.

Šerbačov u Rumunjskoj. Iz Stockholma ja da je bivši ruski generalissimus Šerbačov r ruski državljanin i da je preuzeo zapovjed jednog rumunjskog vojnog zbora.

Prosvjeta.

Knjiga 98. „Zabavne Biblioteke“. — imenom „Litavske pripovijesti“ izašle su t novije novele njemačkog pisca Hermanna S manna. U doba, kad je „Brest Litovs narod, u kojemu leži ovaj znameniti grad, u čitavoga svijeta, sjeo je ovaj pripovjedač c kaže dušu ovog osobitog plemena, koje dobro poznato, jer je svu mladost proveo njim. I napisao je stvari, koje će radi svoje u ničke zaobljenosti i osobito efektne radnje sv čitaoca do dna duše potresti. U tim se p vijestima opisuju ljubavni i društveni događaji, ce baš kod hrvatskih čitalaca naići na pos razumijevanje, jer se litavski narod po svojim čajima i pučkom vjerovanju mnogo dotiče s Knjiga ova unosi u niz izdanja „Zabavne Bibli o osobitu nijansu, koja daje novu boju u šarol dosadašnjih knjiga. Cijena joj je K 1-80 (u mačkom originalu K 9-90).

Poruke iz uprave.

Upozorujemo naše čitatelje izvan Pule, da uredništvo „Hrvatskog Lista“ uzrokom, u k nije moguće list spremiti prvim jutarnjim vla Uzrok leži dublje u današnjem teškom polo koji zahtjeva i kod naše cenzurske oblasti više meña i mozganja. Dakle, molimo ustrpljenje!

Mali oglasnik

KINO CRVENOG KRIŽA

Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored

Neka bude svjetlo

(II. dio)

kulturni i razjašnjajući film u 5 čina od Rikarda Oswalda.

Berni Aldon u glavnoj ulozi.

Početak: 2-30, 4-20 i 6-10 sati.

Neprekidne predstave.

Za ovaj film povišene cijene.

Ulaznica: I. pr. K 1-60; II. 80 h

Ući se može kod svake slike.

Ravnateljstvo si pridržaje pravo promijeniti raspored.

Rabljeno pokućstvo

kupuje i prodaje tvrt

Philip Barbošić

Šišanska ulica.

Velik izbor listovnog papra

u mapama i kutijama

preporuča

Jos. Krmpotić - Pula

Oglasujte

u „Hrvatskom Listu“